

NAČELO „SAMO JEDNOM“ U KONTEKSTU HRVATSKE JAVNE UPRAVE

Izvorni znanstveni rad

Leo Fel, mag. iur.¹

Načelo „samo jednom“ sastavni je dio digitalne transformacije javne uprave, a kojim se omogućuje strankama da jednokratno pruže potrebne podatke, dok se kasnija razmjena prikupljenih podataka odvija unutar javne uprave. U radu se definira se načelo „samo jednom“, izlaže pravno uređenje i primjena u kontekstu hrvatske javne uprave te se obrađuju otvorena pitanja kao što su transparentnost obrade osobnih podataka, pravo i mogućnosti pristupa osobnim podacima te kvaliteta podataka u registrima, koja je potrebno adresirati u nadolazećim zakonskim i podzakonskim izmjenama. Pristup sadrži pregled i analizu relevantne literature, službenih dokumenata, nacionalnog i europskog pravnog okvira te uključuje primjere dobre prakse iz drugih europskih država primjenjive u Republici Hrvatskoj.

Ključne riječi: načelo „samo jednom“, digitalna transformacija, hrvatska javna uprava

1. UVOD

Od kada je svijeta i vijeka, države prikupljaju podatke o osobama pod svojom vlašću. Da je tome tako, svjedoči i Augustova naredba „*da se provede popis svega svijeta*“ (Novi zavjet, Lk, 2:1), a povodom kojeg Josip i zaručnica mu Marija kreću na put iz Nazareta u Betlehem. Rimska administracija zadaje glavobolje Asterixu i Obelixu koji nastoje ishoditi stanovitu dozvolu A38, pri čemu ubrzo shvaćaju da im ni čudotvorni napitak neće biti od pomoći pri snalaženju u

¹ Leo Fel, mag. iur., doktorski istraživač u polju političkih znanosti, Sveučilište u Luksemburgu, e-mail: leo.fel@uni.lu

zapatljanom birokratskom labirintu (Youtube, 2010). Sustav rimske birokracije u ovom je slučaju samo alegorija i kritika moderne birokracije u kojoj su pravila nerijetko važnija od krajnjeg cilja, a prekomjerni i katkad apsurdni formalizmi izazivaju osjećaj nemoći i frustracije kod građana koji samo pokušavaju obaviti relativno jednostavne poslove. U hrvatskom kontekstu, doskočica „fali Vam jedan papir“ sadržava kritiku prosječnog građanina o visokoj razini birokratizacije, izostanku unutarnje komunikacije i koordinacije te neuslužnosti hrvatske javne uprave.

Suvremene administracije nastoje unaprijediti kvalitetu interakcije stranaka s upravom kroz administrativno rasterećenje i povećanje efikasnosti. U 21. stoljeću, digitalna transformacija je temelj provedbe tih stremljenja. Republika Hrvatska (dalje: RH) također nastoji osuvremeniti i digitalizirati svoju javnu upravu te biti u toku s trendovima u drugim suvremenim državama, posebice državama članicama Europske unije (dalje: EU). Jedan od važnih koraka u tom smjeru jest primjena načela „samo jednom“ (eng. „once-only“ principle, OOP) koje još nije u potpunosti zaživjelo u praksi, no u posljednjim godinama vidljivi su veliki pomaci u tom smjeru uz izgleda da u znatnom obujmu zaživi do kraja 2025. odnosno sredine 2026. godine. Pored toga, u tijeku je donošenje novog pravnog uređenja pa ovaj rad dolazi u dobro vrijeme kako bi doprinio boljem razumijevanju onoga što načelo „samo jednom“ donosi hrvatskoj javnoj upravi i njenim strankama.

U radu se definira načelo „samo jednom“, izlaže pravno uređenje i primjena u RH te razmatraju tri važna otvorena pitanja koja je potrebno adresirati u nadolazećim zakonskim i podzakonskim izmjenama. Rad se ograničava na pravno uređenje načela „samo jednom“ u kontekstu hrvatske javne uprave, s odgovarajućim navođenjem primjera drugih država EU kada je to relevantno. Premda na razini EU postoji snažna inicijativa za omogućivanjem prekogranične razmjene

podataka, riječ je o inicijativi koja je u bitnome različita² od uvođenja načela „samo jednom“ u RH.

2. DEFINICIJA NAČELA „SAMO JEDNOM“

2.1 Različite definicije i zajednički elementi načela „samo jednom“

Ne postoji univerzalna i jednoznačna definicija načela „samo jednom“, no moguće je izlučiti značajke koje se pojavljuju u različitim kontekstima. U pozadini se nalazi naizgled jednostavna i intuitivna ideja – stranke inicijalno pružaju potrebne podatke, a kasnije preuzimanje odnosno razmjena već prikupljenih podataka vrši se unutar same javne uprave (Europska komisija, 2016). Ta ideja počiva na pretpostavci da je *„pribavljanje informacija skuplje i zahtjevnije od razmjene već prikupljenih informacija“* (Krimmer i suradnici, 2017:546). U regulativi Europske unije mogu se prepoznati tri osnovne značajke: prikupljanje ograničeno na neophodne informacije, razmjena podataka kako bi se eliminirala potreba za ponovnim pružanjem podataka od stranaka te osiguravanje poštovanja zaštite podataka (Mamrot i Ryszczak, 2021). U odnosu na prikupljanje i skladištenje podataka, postoje dva moguća pristupa. Primjerice, dok se u Estoniji načelo „samo jednom“ shvaća kao prikupljanje i pohrana podataka samo jednom, u Ujedinjenom Kraljevstvu je razlika u tome što jednom prikupljeni podatak može biti pohranjen u više registara koje vode različita tijela unutar javne uprave (Rashid, 2020).

² Kod primjene načela „samo jednom“ između članica EU, ono se temelji na neobaveznosti pa je potreban izričit zahtjev stranaka koje imaju pravo prethodnog uvida u podatke, a slučajevi primjene odnose se na zatvorenu listu enumeriranih postupaka (Graux, 2021).

2.2 Transformacija javne uprave kao pretpostavka ostvarenja načela „samo jednom“

Primjena ovog načela ne zaustavlja se na pukom jednokratnom prikupljanju podataka i daljnjoj razmjeni unutar javne uprave, već pretpostavlja transformaciju i optimizaciju dizajna postupaka i poslovnih procesa unutar javne uprave. Pri tome je potrebno ponovno promisliti postojeće procedure iz perspektive stranaka kako bi se smanjio broj postojećih smisleno povezanih, ali funkcionalno trenutno razdvojenih postupaka te omogućilo rješavanje cjelovitih životnih situacija (SDURDD, 2022).³ Takav pristup digitalizaciji je ispravniji i održiviji, a time zahtjevniji i izazovniji, no svakako neophodan za ostvarenje ciljeva korisnički orijentirane javne uprave i učinkovitog pružanja javnih usluga te digitalne transformacije javne uprave (Nacionalni plan razvoja javne uprave, 2022), ali i šire, primjerice za ostvarenje načela smanjenja količine podataka (GDPR, čl. 5. st. 1. t. c). Da je riječ o zahtjevnijem poduhvatu nego što se na prvu čini, govori pet prepoznatih policy područja o kojima ovisi uspješna primjena načela „samo jednom“: pravno uređenje, model upravljanja, tehnološka izvodljivost, javno povjerenje te predanost i potpora donositelja odluka i tijela zaduženih za provedbu (Rashid, 2020).

U pozadini načela „samo jednom“ stoji ostvarenje dviju do sada na globalnom planu ne u potpunosti ostvarenih „*velikih vizija integracije*“ e-uprave: desiloizacija i interoperabilnost (Bannister i Connolly, 2012). To nas vraća na dogodovštine Asterixa i Obelixa koji ulaze u zgradu u kojoj djeluje jedno tijelo javne uprave, ali svaki pojedini ured ostavlja dojam kao da djeluje u paralelnom svemiru. Kroz desiloizaciju, stranka vidi jednu uniformnu organizaciju (eng. *front-end office*), a u pozadini (eng. *back-end office*) različite jedinice interno komuniciraju kako bi obavile određeni povjereni im upravni posao. Dok se

³ U postojećim propisima i literaturi vezanim uz načelo „samo jednom“, prisutan je jezik primjereniji poslovnom okruženju u kojem se koriste izrazi poput „korisnik“ umjesto „stranka“ odnosno „usluga“ umjesto „(upravni) postupak“.

desiloizacija odnosi na unutarnju strukturu i procese jedne organizacije koja je dio šireg sustava, interoperabilnost se može sažeto definirati kao „*karakteristika, odnosno sposobnost da dva ili više sustava djeluju jedinstveno*“ (Rdd.gov.hr). To podrazumijeva komunikaciju i koordinaciju između različitih tijela unutar javne uprave čime se u kontekstu načela „samo jednom“ omogućuje razmjena podataka kojima raspolažu različita tijela u svojim registrima. Desiloizacija i interoperabilnost su multidimenzionalni procesi pa je potrebno stvoriti svijest i prihvatiti načelo „samo jednom“ kao kompleksan i vremenski dugotrajan projekt, što je *conditio sine qua non* za postavljanje objektivnih očekivanja i posljedično uspješne primjene kako ne bi ostao „(polu)dovršen posao“, baš kao i mnogi drugi projekti iz povijesti e-uprave, o čemu detaljnije pišu Bannister i Connolly (2012).

2.3. Prednosti i izazovi vezani uz načelo „samo jednom“

Primjena načela „samo jednom“ donosi brojne pogodnosti za javnu upravu i stranke. Javna uprava postaje djelotvornija i učinkovitija, brže ispunjava dodijeljene zakonske dužnosti, povećavaju se kvaliteta podataka, transparentnost i javno povjerenje te se otvara mogućnost osmišljavanja i pružanja proaktivnih javnih usluga (Wimmer i Marinov, 2017). To omogućuje prijelaz s „*one-stop-shop*“ na „*no-stop-shop*“ – stranke ne poduzimaju nikakvu radnju za ostvarenje nekog prava ili javne usluge (pr. podnošenje zahtjeva), već javna uprava na temelju dostupnih podataka automatski omogućuje njihovo ostvarenje (Scholta i suradnici, 2022). Građani osjećaju učinak tog načela kroz smanjenje administrativnog opterećenja, pojednostavljivanje postojećih procedura i korištenje proaktivnijih usluga javne uprave koji rezultiraju pozitivnijim korisničkim iskustvom, povećanom transparentnošću putem uvida u svoje podatke i načina njihove uporabe te mogućnošću korištenja novih usluga privatnih pružatelja koje se oslanjaju na podatkovnu infrastrukturu javne uprave (Wimmer i Marinov, 2017). Poduzetnici također osjećaju smanjenje

administrativnog opterećenja kroz bržu i jednostavniju pripremu različitih obrazaca i izvještaja te smanjenje broja ponovnih zahtjeva za podacima što smanjuje troškove poslovanja, a procjena je da bi uvođenje načela „samo jednom“ na razini EU kroz Digitalno jedinstveno tržište dovelo do uštede od oko 5 milijardi eura godišnje (Mamrot i Rzyszczyk, 2021). Daljnja prednost je eliminacija posrednika u komunikaciji s javnom upravom u obliku javnih bilježnika, a osim ušteda otvara se i mogućnost razvoja novih, inovativnih usluga temeljenih na uvezanim podacima javne uprave (SDURDD, 2022). Uz brojne prednosti, dolaze i određeni izazovi koje je potrebno anticipirati i pravovremeno riješiti kako načelo „samo jednom“ ne bi ostalo mrtvo slovo na papiru. Stav je autora da hrvatski građani ne gaje prevelike simpatije prema ideji da neko državno tijelo vrlo lako ima pristup svim ili velikom dijelu njihovih osobnih podataka, a trenutna razina uređenosti i kvalitete podataka u registrima može biti dobar znak toga. Stvaranje povjerenja između stranaka i javne uprave kroz jasne mehanizme osiguranja privatnosti podataka i uvođenje dodatnih mjera transparentnosti nužni su u rješavanju tog problema. Dodatno, Rashid (2020) upozorava na negativne posljedice u državama sa slabom vladavinom prava što može dovesti do arbitrarnog provođenja pravnih propisa, naglašava visoki rizik od nastanka asimetrije političke i tržišne moći kroz dostupnost i analizu podataka nauštrb slabijih građana i poduzetnika te ukazuje na to da slabo i needucirano civilno društvo ne može biti brana takvim pojavnostima.

3. PRAVNO UREĐENJE I PRIMJENA U REPUBLICI HRVATSKOJ

U strateškim dokumentima RH načelo „samo jednom“ provlači se duži niz godina, premda ne uvijek direktno imenovano kao takvo, već uz navođenje različitih ciljeva koji sadržajno odgovaraju definiciji tog načela. Važeći strateški dokumenti koji predviđaju primjenu načela „samo jednom“ su Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine, Nacionalni plan razvoja javne uprave za razdoblje od 2022. do 2027. godine, Strategija digitalne Hrvatske za razdoblje do 2032. godine te Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. –

2026. (dalje: NPOO). Ove strateške odredbe, zapravo politički ciljevi, pretiču se u pravne propise koji oživotvoruju nastojanje za primjenom načela „samo jednom“.

3.1. Opće odredbe vezane uz sustav državne uprave i upravni postupak

Zakon o sustavu državne uprave (dalje: ZSDU) sadrži obvezu obavljanja poslova državne uprave na način koji građanima omogućuje jednostavno i djelotvorno ostvarivanje prava i interesa odnosno ispunjavanje dužnosti (čl. 11.), a pri obavljanju kojih se predviđa pribavljanje po službenoj dužnosti svih podataka i potvrda o činjenicama o kojima se vode očevidnici i druge službene evidencije (čl. 12.). Zakonom o općem upravnom postupku (dalje: ZUP) određeno je kako nije potrebno dokazivanje, među ostalim, „*činjenice o kojima javnopravna tijela vode službenu evidenciju*“ (čl. 58. st. 2.), već se teret pribavljanja podataka o činjenicama sadržanih u evidencijama javnopravnih tijela i sudova stavlja na službenu osobu koja vodi upravni postupak (čl. 47. st. 2.). S druge strane, propisana obveza stranke da ponudi i po mogućnosti podnese dokaze (jedino) u slučaju kada se ne radi o općepoznatim činjecima (čl. 47. st. 4.) je nepotpuna u odnosu na druge prethodno navedene odredbe koje prebacuju teret pribavljanja dokaza i u slučajevima kad određena relevantna činjenica nije općepoznata, ali se nalazi u očevidnicima i drugim evidencijama javnopravnih tijela i sudova. Stoga, ovu bi odredbu trebalo nomotehnički unaprijediti, a do tada ovu krnju odredbu tumačiti u korist stranke, imajući u vidu ostale odredbe ZUP-a i ZSDU-a koje jasno govore da se pribavljanje podataka, koje prikuplja javna uprava, vrši po službenoj dužnosti. Ipak, povjerenje u kvalitetu podataka preuzetih iz drugih registara u praksi može doći na kušnju kroz dodatnu provjeru povučenih podataka od strane službenika koji od stranke zahtijeva da provjeri sve podatke, a što je na neki način ponovno pribavljanje podataka od stranaka i usporavanje rješavanja nekog postupka. Glede izdavanja potvrda o činjenicama o kojima se vodi službena evidencija (čl. 159.), primjena načela „samo jednom“ bi u znatnoj

mjeri trebala dokinuti potrebu stranaka za samostalnim ishođivanjem navedenih potvrda, s obzirom da to načelo predviđa neposrednu razmjenu podataka između javnopravnih tijela bez stranaka kao posrednika u komunikaciji. Isto je vidljivo iz navedene odredbe čl. 12. ZSDU-a koja kao jedini način pribavljanja podataka i potvrde o činjenicama predviđa pribavljanje po službenoj dužnosti, odnosno uklanjanje mogućnost da neko tijelo državne uprave izda potvrdu stranci koja bi zatim istom tom potvrdom usluživala neko drugo tijelo državne uprave. Upravo besprijekorna primjena načela „samo jednom“ dovodi do potpune „depotvrđizacije“ unutar javne uprave (Gorgerino, 2021).

3.2. Državna informacijska infrastruktura i načelo „samo jednom“

Da bi se navedene odredbe ZSDU-a i ZUP-a mogle primijeniti u praksi, potreban je zakonski okvir informacijske osnovice za međusobnu razmjenu podataka, materija koja je uređena Zakonom o državnoj informacijskoj infrastrukturi (dalje: ZoDII), pratećom Uredbom o organizacijskim i tehničkim standardima za povezivanje na državnu informacijsku infrastrukturu (dalje: UoDII) i Odlukom o određivanju temeljnih registara. Javna uprava vodi različite registre u koje prikuplja i pohranjuje brojne podatke, a ZoDII diferencira javne i temeljne registre – svaki temeljni registar je ujedno i javni registar, no svaki javni registar nije istovremeno i temeljni registar. Da bi neki javni registar bio proglašen odlukom Vlade temeljnim registrom⁴, mora prikupljati i voditi barem jedan autentični podatak (čl. 2. st. 1. t. 18.). Autentičan je podatak koji je izvoran i vjerodostojan te kao takav određen zakonom ili proizlazi iz svrhe uspostave javnog registra određene zakonom (čl. 2. st. 1. t. 1.), prikuplja se samo jednom (čl. 8. st. 2.) te ga tijela javnog sektora preuzimaju u pravilu bez dodatnih provjera ako je riječ o autentičnim podacima utvrđenim zakonom ili međunarodnim

⁴ Temeljni registri nose različite nazive kao što su: evidencija, registar, upisnik, očevidnik, katalog, operat, matica, zbirka podataka i knjiga.

sporazumom o ustrojavanju registra i/ili su potrebni za obavljanje zakonom određenih poslova tijela (čl. 10. st. 1.). Ipak, do preuzimanja podataka ne dolazi u slučajevima opravdane sumanje u njihovu ispravnost, ako je podatak u statusu provjere ili ako je tijelo javnog sektora dužno provjeriti ispravnost podatka prema drugom pravnom temelju (čl. 10. st. 5. t. 1-3.). Razmjena podataka prema načelu „samo jednom“ ne odnosi se na podatke klasificirane stupnjem tajnosti većim od „ograničeno“ niti na službene evidencije koje vodi policija vezano uz policijske poslove (čl. 9. st. 1. i 3.). Iako kod provjere podataka postoje iznimke, kad je riječ o obvezi tijela koje vodi temeljni registar, ona su dužna bez odgode i bez traženja dodatnih dozvola dostaviti podatke (čl. 9. st. 5.). Načelo „samo jednom“ direktno se nalazi u odredbi koja glasi: *„Tijela javnog sektora u provedbi pojedinačnih postupaka dužna su pribaviti odnosno preuzeti podatke iz javnih registara po službenoj dužnosti, bez traženja istih podataka od stranaka, građana ili poslovnih subjekata u postupku“* (čl. 10. st. 2.). Zanimljivo, iako se načelo „samo jednom“ često javno komunicira afirmativno – građani jednom pružaju podatke, a javna uprava ih zatim razmjenjuje unutar sebe – zakonska definicija sadrži obvezu (preuzimanje podataka iz javnih registara *ex offio*) i zabranu (od stranaka u postupku se ne smiju tražiti podaci koji se već nalaze u javnim registrima) za javnu upravu. Tome je dodana i obveza tijela javnog sektora koja vode temeljne registre da dostave tražene podatke bez dodatnih dozvola (čl. 10. st. 3. i čl. 11.). Umjesto brojnih dozvola između svakog pojedinog tijela međusobno, ta funkcija je centralizirana na način da Središnji državni ured za razvoj digitalnog društva (dalje: SDURDD) daje suglasnost na zahtjeve za pristup podacima u javnim registrima na osnovi provjere pravnog temelja iz zahtjeva (čl. 18. st. 1. t. 10. ZoDII). Kako ne bi došlo do duplikacije podataka u različitim registrima odnosno kako bi se spriječila siloizacija, prije ustrojavanja novog javnog registra potrebno je ishoditi odobrenje SDUDRR-a, a što je detaljnije propisano u UoDII-u (čl. 13. st. 2.). Ta suglasnost nije potrebna za registre koji nisu javni registri, već registri uspostavljeni za interne potrebe tijela (čl. 13. st. 3.), a ako je riječ o javnom registru

čija je svrha obavljanje zadataka proizašlih iz međunarodnih sporazuma, suglasnost će biti izdana čak i ako takav registar ne udovoljava odredbama UoDII-a (čl. 13. st. 5.). Tome doprinosi i izričita zabrana uspostave usporednih registara za podatke koji se već prikupljaju kao autentični (čl. 9. st. 8.).

Tehnički dio provedbe načela „samo jednom“ čini središnji sustav interoperabilnosti (dalje: SSI), kojeg UoDII definira kao „*jedinstveni sustav izmjene informacija između elektroničkih informacijskih sustava*“, a koji se sastoji od Metaregistra, Državne sabirnice (eng. Government Service Bus, GSB) (dalje: GSB) te distribuirane arhitekture e-usluga i državnih platformi (čl. 2. st. 1. t. 6.). Metaregistar⁵ je „*alat za integraciju podataka registarskih sustava s opisom svih načina prijenosa podataka*“ (ibid.) odnosno „registar registara“ u kojem je sadržan način pristupa podacima iz javnih registara i reguliranje prava pristupa tim podacima (čl. 16. st. 3. ZoDII). Također, ZoDII jasno određuje obvezu da se svi javni registri registriraju u Metaregistru (čl. 16. st. 5.), čiji je voditelj SDURDD (čl. 16. st. 4.). Pored toga, GSB služi kao „*središnja osnovica za sigurnu razmjenu podataka koja prati sigurnosne uvjete za povezivanje sustava, sustave autorizacije s pripadajućim sigurnosnim mehanizmima zaštite i tijekom razmjene podataka*“ (čl. 2. st. 1. t. 6. UoDII). Drugim riječima, radi se o mehanizmu putem kojeg se povezuju svi temeljni registri i tijela koja imaju pravo pristupa putem tog mehanizma razmjenjuju podatke. Također, GSB će imati ulogu i u prekograničnoj razmjeni podataka na razini EU.

3.3. Predstojeće izmjene pravnog okvira načela „samo jednom“

Tijekom pisanja ovog rada, u postupak javnog savjetovanja upućen je prijedlog novog ZoDII-a, koji je trajao od 28. veljače do 14. ožujka 2024. godine,

⁵ Poveznica na Metaregistar: <https://metaregistar.gov.hr/>

dakle (samo) 15 dana.⁶ U nastavku će biti prikazane okvirne i najvažnije izmjene u odnosu na važeći ZoDII, bez dublje analize.⁷ Prvenstveno, vidljive su terminološke izmjene, počevši od samog načela „samo jednom“ koje se naziva načelom „jednokratnog unosa podataka“ (čl. 3. st. 2.), nema više podjele na javne i temeljne registre već se koristi jedinstveni naziv „registar“ za sve one koji sadrže najmanje jedan autentičan podatak (čl. 4 st. 1. t. 10.) te se odustaje od dosadašnjeg termina „tijela javnog sektora“ već ih u dijelu mijenja novi naziv „javnopravna tijela“ (čl. 4. st. 1. t. 6.). Važna je i mogućnost proširenja trenutnog kruga korisnika državne informacijske infrastrukture na privatne korisnike (čl. 8.), a posebice je ojačana obveznost primjene od strane određenih korisnika (čl. 7.), za što su propisane i prekršajnepravne sankcije koje do sada nisu bile dio ZoDII-a (čl. 34-36.). Donošenjem novog ZoDII-a će se ujedno, prema objašnjenju iz prijedloga, osigurati usklađenost s drugim propisima, izbjeci nastajanje pravnih praznina te implementirati dosadašnja iskustva u cilju unapređenja državne informacijske infrastrukture.

3.4. Praktična primjena načela „samo jednom“

U odnosu na praktičnu primjenu načela „samo jednom“, valja spomenuti da je SDURDD zadužen za razvoj državne informacijske infrastrukture, a time i

⁶ Kao glavni razlozi za skraćeno javno savjetovanje (SDURDD, 2024) navodi se ostvarenje ciljeva NPOO-a odnosno apliciranje za sredstva iz EU fondova. Također se navodi i potreba za određivanjem prekršajnih sankcija te za unapređenje provođenja zakona. S obzirom na važnost ovog zakona, skraćeno savjetovanje može imati negativne posljedice na mogućnost sudjelovanja šire javnosti. Ovakav način provedbe savjetovanja može dovesti do potkopavanja ili umanjivanja postojećeg povjerenja javnosti. Na javno savjetovanje pristiglo je svega 11 komentara od strane 4 fizičke osobe, od toga 7 komentara nije prihvaćeno, a 4 komentara su primljena na znanje. To je prilično mali broj komentara za zakon koji postavlja okvir državne informacijske infrastrukture.

⁷ Tri su razloga – prvi je ograničenost dužine rada, drugi je što je riječ o ranoj fazi donošenja i propis će vjerojatno imati drugačiji oblik po usvajanju, a treći je taj što se pratećim propisima (uredba i pravilnik) koji još nisu predstavljeni predviđa urediti određeni broj važnih pitanja vezanih uz načelo „samo jednom“.

ostvarenje tog načela. U RH postoji 607 javnih registara⁸ (SDURDD, 2021), od kojih je 129 temeljnih registara u kojima se prikupljaju i vode autentični podaci (Odluka o određivanju temeljnih registara). Razmjena podataka unutar javne uprave provodi se u određenoj mjeri već godinama, a donedavni sustav za razmjenu temeljio se na bilateralnim vezama između registra i tijela (Rdd.gov.hr). Održavanje brojnih bilateralnih veza između tijela predstavlja značajan financijski trošak, a ujedno je tehnički zahtjevno. Moguće je da različita tijela i njihove informatičke službe imaju različite pristupe i standarde, a što dodatno komplicira integraciju. Kako bi se postigla interoperabilnost, pokrenut je razvoj GSB-a u okviru projekta Centar dijeljenih usluga⁹. GSB djeluje kao jedinstvena tehnička platforma putem koje se obavlja razmjena podataka iz temeljnih registara, a pušten je u pogon 2020. godine. Prema podacima s konca 2023. godine, na GSB je povezano 30-ak temeljnih registara i više od 100 korisnika, s preko 150 milijuna transakcija povlačenja podataka obavljenih do početka prosinca 2023. godine (Večernji.hr, 2023). Također, dio financijskih sredstava dolazi i iz NPOO-a što svakako ubrzava primjenu načela „samo jednom“ kroz jasne rokove provedbe reformi, a uz postizanje kojih je vezana isplata sredstava iz tog mehanizma. Ipak, kao što je navedeno, to može imati i potencijalno negativne učinke kroz ubrzavanje donošenja pravnih propisa, a koje može dovesti do toga da se neka važna pitanja ne urede na način i u mjeri u kojoj je to potrebno.

4. OTVORENA PITANJA I PREPORUKE ZA POBOLJŠANJA

Dosadašnji razvoj načela „samo jednom“ u RH temeljen je na viziji uspostave funkcionalnog sustava koji pruža (isključivo) pogodnosti za sve dionike, uz stavljanje naglaska na informacijsku i kibernetičku sigurnost

⁸ Vjerojatno je u posljednje dvije godine došlo do promjena, no ovaj podatak može služiti u ilustrativne svrhe.

⁹ Projekt Centar dijeljenih usluga („Državni oblik“) započeo je 1. siječnja 2014. godine s trajanjem od 10 godina, a završio je 31. prosinca 2023. godine. Riječ je o projektu vrijednosti gotovo 48 milijuna eura, od kojih je 85% financirano od strane EU.

sustava za razmjenu podataka. Takav pristup sadrži pretpostavku da se određene negativne posljedice do kojih može dovesti načelo „samo jednom“ mogu dogoditi u odnosu na neke vanjske aktere, a sprječavanje nepravilnosti i nezaklonitosti koje proizlaze iz rada javne uprave gotovo pa nije adresirano. Kako je uvođenje načela „samo jednom“ praćeno povećanjem obveznih korisnika unutar javne uprave, tako i nemogućnosti *opt-outa* od strane građana i poslovnih subjekata, tim više je potrebno osvijestiti neka otvorena pitanja.

4.1. Transparentnost obrade osobnih podataka i uključivanje građana

Na razini EU, načelo „samo jednom“ usko je povezano s poštivanjem zaštite osobnih podataka, dok je u RH taj sastavni element definicije ostao nedorečen i tek uzgred uređen. Premda važeći ZoDII (čl. 5. st. 1. t. 1. i čl. 14) i prijedlog ZoDII-a (čl. 3. st. 1. i čl. 24.) predviđaju dostupnost podataka iz registara korisnicima odnosno javnosti u skladu s propisima o zaštiti osobnih podataka, primjetan je izostanak mjera koje bi omogućile djelotvornu zaštitu osobnih podataka građana. Važeći ZoDII daje tijelima i strankama pravo opoziva podataka za koje postoji opravdana sumnja u ispravnost (čl. 9. st. 7.), tijelo koje je preuzelo takve podatke je o postojanju te sumnje dužno izvijestiti voditelja temeljnog registra koji taj podatak označuje oznakom „podatak u statusu provjere“ (čl. 10. st. 6.), a po provjeri se podatak ažurira u svim javnim registrima (čl. 10. st. 7.). Ipak, ostvarivanje tog prava utoliko je teže što ne postoji jedinstvena aplikacija za provjeru svih osobnih podataka. Prijedlog ZoDII-a uopće ne navodi pravo opoziva kao takvo, već načelno navodi obvezu da su tijela dužna „*voditi računa o ažuriranju podataka*“ (čl. 23. st. 1.). Navodi se i kako informacijski sustav e-Građani služi, između ostaloga, za „*siguran pristup osobnim podacima putem e-usluga*“ (čl. 4. st. 1. t. 2.), ali ta odredba nije detaljnije razrađena u ostatku prijedloga zakona, niti je predviđena njena daljnja razrada u pravnim propisima

koji se donose na temelju prijedloga zakona. Isti pristup općenitoj obvezi zaštite osobnih podataka nalazi se i u čl. 12. st. 6. i čl. 20. st. 2. UoDII-a.

U svrhu zaštite osobnih podataka i davanja udjela građanima u ostvarenju načela „samo jednom“, valjalo bi razmisliti o uvođenju dva alata. Prvi je tzv. „korisnički podatkovni nadzorni zaslon“ koji bi svakom građaninu omogućio pristup vlastitim osobnim podacima kojima raspolaže javna uprava. Taj alat bi služio za prikaz svih osobnih podataka određenog građanina koji se nalaze u registrima povezanih putem GSB-a, status tih podataka (važeći podatak, historijski podatak, podatak u statusu provjere), popis svih korisnika GSB-a koji imaju pravo pristupa određenom osobnom podatku, obavješćivanje o pristupu osobnim podacima od strane korisnika GSB-a (tko, kada, u koju svrhu) te kao jedinstvena aplikacija za podnošenje zahtjeva za ispravak i/ili nadopunu osobnih podataka za koje građanin primijeti da nisu točni i/ili potpuni, čak i za izjavljivanje prigovora vezano uz obradu osobnih podataka za čije prikupljanje ne postoji pravni temelj. Naravno, primjena ovog alata bi bila izuzeta u odnosu na podatke i postupanja policije u dijelu koji se odnosi na obavljanje kriminalističkih istraživanja i rad sigurnosno-obavještajnog sustava. Drugi alat jest da se prilikom izdavanja upravnih akata uvede obveza navođenja izvora osobnih podataka odnosno registara iz kojih su preuzeti. To bi posebno pomoglo osobama koje zbog određenih razloga ne koriste sustav e-Građani i navedeni „zaslon“, primjerice zbog niskih informatičkih vještina. Oba alata načelno su opisana u Mikiver i Tupay (2023). Prvi se primjenjuje u Estoniji¹⁰, dok je drugi alat prijedlog navedenih autora. Ove mjere su osobito važne u RH za osiguranje da primjena načela „samo jednom“ ne zapne na onima koji bi od nje trebali imati najviše koristi, dakle građanima, kroz njihovu nesuradljivost ili čak opstrukciju uzrokovanu

¹⁰ Doduše, tek nekolicina od preko 1300 estonskih registara je spojena na aplikaciju „Data tracker“ što je posljedica neobaveznosti njene primjene, no postoji namjera za uvođenjem obvezatne primjene (Mikiver i Tupay, 2023). Prijedlog dizajna „korisničkog podatkovnog nadzornog zaslona“ u ovom radu ide korak dalje od estonskog jer predviđa i jedinstvenu točku komunikacije vezanu uz ažuriranje osobnih podataka i prigovor njihovoj obradi te popis svih tijela koja potencijalno imaju pristup određenom osobnom podatku.

netransparentnom obradom osobnih podataka. Davanje udjela građanima u uvođenju i primjeni načela „samo jednom“ sve se više prepoznaje kao preduvjet njegovog punog ostvarenja. Ipak, na to ne treba gledati samo kao na obavezu, već kao na priliku za osnaživanje tog načela u praksi. Prvenstveno, uspostavlja se suradnja s građanima koji mogu na jednostavan način ukazati na nedostatke u postojećim podacima kojima raspolaže javna uprava što ima preventivnu svrhu ažuriranja podataka prije nastanka poteškoća ili štete zbog upotrebe netočnih i nepotpunih podataka. Time se smanjuje potreba za izdavanjem potvrda građanima, a koje se zahtijevaju radi vlastitog uvjeravanja u ispravnost i potpunost određenog osobnog podatka. Nadalje, dolazi do rasterećenja javne uprave kroz davanje alata građanima za sudjelovanje u vođenju registra što povećava transparentnost rada javne uprave. Ne manje važno, pružanje alata za kontrolu nad obradom osobnih podataka pridonosi poštivanju i primjeni pravnih pravila vezanih uz zaštitu osobnih podataka. U konačnici, povećava se povjerenje u javnu upravu te jačaju potpora i spremnost građana za pružanje svojih osobnih podataka i uvođenje načela „samo jednom“.

4.2. Pravo pristupa podacima iz registara

Kada su različiti registri javne uprave uvezani na način da se do svakog podatka može doći u nekoliko sekundi, a isti se mogu međusobno povezati i koristiti za „profiliranje“ građana (čl. 4. st. 1. t. 4. GDPR-a), važno je urediti uvjete i način pristupa podacima. Prvenstveno, suglasnost za pristup određenom registru izdaje SDURDD na temelju provjere pravnog temelja navedenog u zahtjevu (čl. 18. st. 1. t. 10. ZoDII). S jedne strane, neka tijela imaju velik broj prilično široko opisanih poslova temeljem kojih proizlazi potreba za brojnim podacima. Primjerice, kako točno utvrditi kojim bi registrima Porezna uprava trebala imati pravo pristupa na temelju svojih brojnih poslova iz čl. 3. Zakona o Poreznoj upravi (dalje: ZoPU)? S druge strane, u slučajevima kada neko tijelo ima

uzak djelokrug poslova, pitanje je ekstenzivnosti tumačenja pravnog temelja – kolika je stvarna mogućnost SDURDD-a za uskraćivanje suglasnosti pristupa ako neko tijelo tvrdi da navedeni pravni temelj posredno ili neposredno pretpostavlja pristup određenom registru? S tim u vezi, ne postoji ni izričito propisani postupak za nadzor nad postojanjem i prestankom pravnog temelja nakon izdavanja suglasnosti ni postupak u slučaju prestanka pravnog temelja, a niti je propisana obaveza tijela koje raspolaže suglasnošću za pristup nekom registru da o prestanku pravnog temelja obavijesti SDURDD, što bi trebalo biti uključeno u čl. 23. UoDII-a. Tim više, trenutni ZoDII i UoDII ne predviđaju prekršajne ni druge vrste sankcija u slučaju nepridržavanja odredbi vezanih uz pristup, funkcioniranje i/ili korištenje državne informacijske infrastrukture. Premda prijedlog novog ZoDII-a ovlašćuje SDURDD da donese odluku o suspenziji odnosno prestanku korištenja u takvim slučajima za bilo koju skupinu korisnika (čl. 33. st. 1. t. 3.), prekršajna odgovornost u slučaju neobavješćavanja o prestanku pravnog temelja za pristup podacima iz nekog registra nije predviđena za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, tijela državne uprave i druga državna tijela, već odredbe iz čl. 34. st. 2. i 3. prijedloga ZoDII-a daju mogućnost kažnjavanja pravnih osoba s javnim ovlastima, gospodarskih subjekata i neprofitnih pravnih osoba odnosno u njima odgovornih osoba. Upravo je mogućnost korištenja državne informacijske infrastrukture od strane gospodarskih subjekata i neprofitnih pravnih osoba novina koja se predviđa čl. 8. prijedloga ZoDII-a, a mogući izazov predstavljaju široko navedene pretpostavke¹¹ za davanje suglasnosti za korištenje državne informacijske infrastrukture za tu novu skupinu korisnika, što bi moglo dovesti do arbitrarnosti u odlučivanju, kako u slučajevima gdje se neopravdno uskraćuje suglasnost, tako

¹¹ Gospodarski subjekti i neprofitne pravne osobe mogu koristiti državnu informacijsku infrastrukturu „(...) ako bi takvo korištenje bilo u skladu s nacionalnim strateškim dokumentima ili planovima i ne bi negativno utjecalo na sigurnost, pouzdanost i raspoloživost državne informacijske infrastrukture, te ako bi bilo od značajnog utjecaja na gospodarstvo ili za ostvarenje javnih interesa, žurnije postupanje u kriznim situacijama ili bi značajno unaprijedilo digitalizaciju društva“ (čl. 8. prijedloga ZoDII-a).

i u slučajevima gdje se daje suglasnost, a koji možda ne udovoljavaju svim pretpostavkama za pristup. Uvodni dio prijedloga ZoDII-a navodi da se zakonom uvodi obveznost primjene državne informacijske infrastrukture od strane jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, dok odredba iz čl. 7. st. 3. prijedloga ZoDII-a izričito kaže da su one potencijalni, a ne obvezni korisnici. Budući da se brojni postupci provode na lokalnoj i regionalnoj razini, neobaveznost primjene ostavlja mogućnost da načelo „samo jednom“ ne zaživi u potpunosti. Stoga, potrebno je detaljnije urediti pravo pristupa podacima, kao i protegnuti obveznost primjene državne informacijske infrastrukture na jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

4.3. Kvaliteta podataka u registrima

Načelo „samo jednom“ može postati tek brza i točna razmjena netočnih i nepotpunih podataka ako se ne osigura kvaliteta podataka sadržanih u registrima javne uprave. Podaci koji nisu usklađeni s pravim stanjem stvari otežavaju građanima ostvarivanje svojih prava, no prethodno izloženi alati za nadzor nad osobnim podacima pomoći će ublažiti taj problem. S druge strane, nekvalitetni podaci mogu rezultirati time da građani steknu kakvo pravo koje im ne bi pripadalo da registri raspolažu ažurnim podacima, odnosno da se zbog nekvalitetnih podataka oslobode kakve obveze. Sposobnost države da objedinjene podatke koristi u analitičke, statističke i svrhe kreiranja javnih politika, bitno se umanjuje ako postoji pozamašna količina nekvalitetnih podataka. Primjera radi, Zbirka podataka o prebivalištu i boravištu je temeljni registar za koji u javnosti postoji raširena sumnja u točnost sadržanih podataka, posebice u svjetlu ostvarivanja biračkog prava.¹² Problematika usklađivanja stvarnog stanja s podacima o prebivalištu putem instituta odjave prebivališta po

¹² Dodatna prava su, primjerice, pravo na putne troškove i naknade za odvojeni život te korištenje doplatka za djecu, smještaja u studentski dom i javnih stipendija od strane osoba koje prebivaju u drugim državama, a imaju hrvatsko državljanstvo i prijavljeno prebivalište u RH.

službenoj dužnosti dodatno je usložnjena i u praksi gotovo onemogućena kroz tumačenje Ustavnog suda po kojem do odjave može doći „*kad upravno tijelo utvrdi sve činjenice i okolnosti na temelju kojih se može nedvojbeno zaključiti da osoba ne živi na adresi prijavljenog prebivališta*“ (Ustavni sud RH, Odluka U-III-1264/2020 od 12. srpnja 2022.). Stoga je potrebno pronaći odgovarajuće rješenje za omogućivanje djelotvorne kontrole ne samo prebivališta, već i podataka iz drugih registara kako bi se osiguralo poštivanje prava građana, ali i kvaliteta podataka koji su osnova za obavljanje poslova javne uprave.

Praksa će vjerojatno ukazati na relevantnost i drugih pitanja, no autorovo je uvjerenje kako je prvenstveno potrebno adresirati navedena tri pitanja – sudjelovanje građana i uspostava mehanizama za transparentnu obradu osobnih podataka, pravo pristupa podacima iz registara povezanih putem GSB-a te osiguranje kvalitetnih autentičnih podataka u postojećim registrima.

5. ZAKLJUČAK

Načelo „samo jednom“ u RH je već dugi niz godina barem načelno dio nastojanja za modernizacijom javne uprave, a razmjena podataka bila je djelomično ostvarena kroz bilateralne veze između pojedinog tijela javne uprave i registra. Tek u posljednjih nekoliko godina poduzeti su važni koraci ka potpunom ostvarenju tog načela. Pravni okvir postavljen je 2014. godine donošenjem ZoDII-a odnosno 2017. godine donošenjem pratećeg UoDII-a i Odlukom o određivanju temeljnih registara iz 2024. godine. Tehnološko rješenje GSB-a kao jedinstvene spone za razmjenu podataka uspostavljeno je 2020. godine. Financiranje od strane EU kroz Europski fond za regionalni razvoj i NPOO te uspostava stabilne upravljačke strukture za razvoj informacijske infrastrukture doprinijeli su ubrzanju ostvarenja načela „samo jednom“.

U brojnim strateškim dokumentima, vidljivo je jasno usmjerenje ka razvoju suvremene javne uprave koja počiva na korištenju digitalnih alata te ne postoje prepreke s razine donositelja odluka vezano uz provedbu modernizacijskih reformi. Trenutno je putem GSB-a povezano nešto više od 30 registara, a najveći

bi dio registara, njih više od 80, trebao biti povezan do kraja 2025. godine, a najkasnije do sredine 2026. godine, što će omogućiti sveobuhvatnu primjenu te opipljive pogodnosti iz perspektive građana, poslovnih subjekata i javne uprave. To će doprinijeti i mogućnosti korištenja načela „samo jednom“ u drugim članicama EU kroz prekograničnu razmjenu podataka.

Trenutni pravni okvir uskoro se planira unaprijediti donošenjem novog ZoDII-a i pratećih propisa, što predstavlja mogućnost i potrebu za ukazivanje na kvalitetnije uređenje određenih pitanja, posebice iz perspektive građana. Neka od tih pitanja su transparentnost obrade osobnih podataka, pravo i mogućnost pristupa osobnim podacima te kvaliteta podataka sadržanih u registrima. Donošenjem novog ZoDII-a i pratećih propisa potrebno je riješiti prva dva otvorena pitanja, dok se pitanje kvalitete podataka veže uz mogućnost tijela zaduženog za vođenje pojedinog registra da ima potrebne alate za utvrđivanje pravog stanja stvari, a što je specifično za svaki poseban registar odnosno vrstu osobnih podataka koji se u njima vode.

LITERATURA

1. Bannister, F. & Connolly, R. (2012) „Forward to the Past: Lessons for the Future of E-government from the Story so Far”, *Information Polity*, 17(3-4), stranice 211–226. <https://doi.org/10.3233/IP-2012-000282>
2. Europska komisija (2016) „Akcijski plan EU-a za e-upravu 2016. – 2020.: Ubrzavanje digitalne transformacije uprave”, COM(2016) 179 final
3. Hendrik, S., Sebastian, H. & Becker, J. (2022) „A public value based method to select services for a no-stop shop implementation”, *Proceedings of the 55th Hawaii International Conference on System Sciences*. DOI:10.24251/HICSS.2022.314
4. Gorgerino, F. (2021) „Legal Basis and Regulatory Applications of the Once-Only Principle: The Italian Case”, U: Krimmer, R., Prentza, A., Mamrot, S. (eds) *The Once-Only Principle. Lecture Notes in Computer Science*, vol 12621. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-79851-2_6
5. Graux, H. (2021) „The Single Digital Gateway Regulation as an Enabler and Constraint of Once-Only in Europe”, In: Krimmer, R., Prentza, A., Mamrot, S. (eds) *The Once-Only Principle. Lecture Notes in Computer Science*, vol 12621. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-79851-2_5
6. Krimmer, R., Kalvet, T., Toots, M., Cepilovs, A. & Tambouris, E. (2017) „Exploring and Demonstrating the Once-Only Principle: A European Perspective”, In *Proceedings of the 18th Annual International Conference on Digital Government Research*, stranice 546-551. ACM.
7. Mamrot, S. & Ryzyszczak, K. (2021) „Implementation of the ‘Once-Only’ Principle in Europe – National Approach”, In: Krimmer, R., Prentza, A., Mamrot, S. (eds) *The Once-Only Principle. Lecture Notes in Computer Science*, vol 12621. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-79851-2_2
8. Mikiver, M. & Tupay, P.K. (2023) „Has the GDPR killed e-government? The “once-only” principle vs the principle of purpose limitation”, *International Data Privacy Law*, 13(3), stranice 194–206. <https://doi.org/10.1093/idpl/ipad010>
9. Ministarstvo pravosuđa i uprave (2022) „Nacionalni plan razvoja javne uprave za razdoblje od 2022. do 2027. godine”, [online] Dostupno na: https://mpu.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Strategije,%20planovi,%20izvje%C5%A1%C4%87a/Nacionalni%20plan%20razvoja%20javne%20uprave%20za%20razdoblje%20od%202022_2027.pdf
10. Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine, Narodne novine, br. 13/2021
11. Novi zavjet, Kršćanska sadašnjost Dostupno na: <https://biblija.ks.hr/evangelje-po-luki/1>
12. Rashid, N. (2020) *Deploying the Once-Only Policy: A Privacy-Enhancing Guide for Policymakers and Civil Society Actors*, Ash Center for Democratic Governance and Innovation, Harvard Kennedy School, POLICY BRIEFS SERIES, David Eaves, Series Editor.
13. Rdd.gov.hr. „Interoperabilnost sustava javne uprave - Državna sabirnica (GSB)”, [online] Dostupno na: <https://rdd.gov.hr/interoperabilnost-sustava-javne-uprave-drzavna-sabirnica-gsb/1873> [Pristupljeno 11. ožujka 2024.]
14. Središnji državni ured za razvoj digitalnog društva (2021) „Provedbeni program Središnjeg državnog ureda za razvoj digitalnog društva za razdoblje 2021. - 2024.

- godine", [online] Dostupno na: https://rdd.gov.hr/UserDocsImages/SDURDD-dokumenti/OCR_Provedbeni%20program%20SDURDD%202021%202024.pdf
15. Središnji državni ured za razvoj digitalnog društva (2022) „Strategija digitalne Hrvatske za razdoblje do 2032. godine”, [online] Dostupno na: https://rdd.gov.hr/UserDocsImages/SDURDD-dokumenti/Strategija_Digitalne_Hrvatske_final_v4.pdf
 16. Središnji državni ured za razvoj digitalnog društva (2024) „Obrazloženje za skraćeni postupak javnog savjetovanja”, [online] Dostupno na: <https://esavjetovanja.gov.hr/Documents/List/26663> [Pristupljeno 18. ožujka 2024.]
 17. Strategija digitalne Hrvatske za razdoblje do 2032. godine, Narodne novine, br. 2/2023
 18. Večernji.hr (2023) „VIDEO Što nam donosi registar državne imovine? 'Sada kada je sve gotovo, bit će donesen i pravilnik'”, [online] Dostupno na: <https://www.vecernji.hr/vijesti/video-sto-nam-donosi-registar-drzavne-imovine-sada-kada-je-sve-gotovo-bit-ce-donesen-i-pravilnik-1733094> [Pristupljeno 20. prosinca 2023.]
 19. Vlada Republike Hrvatske (2021) „Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. - 2026.”, [online] Srpanj 2021.
 20. Wimmer, M.A. & Marinov, B. (2017) „SCOOP4C: Reducing Administrative Burden for Citizens through Once-Only – Vision & Challenges”, Jusletter IT, 23. veljače 2017.
 21. Zakon o državnoj informacijskoj infrastrukturi, Narodne novine, br. 92/2014, kratica: ZoDII
 22. Zakon o općem upravnom postupku, Narodne novine, br. 47/09, 110/21, kratica: ZUP
 23. Zakon o Poreznoj upravi, Narodne novine, br. 115/16, 98/19, 155/23, kratica: ZoPU
 24. Zakon o sustavu državne uprave, Narodne novine, br. 66/19, 155/23, kratica: ZSDU
 25. Uredba o organizacijskim i tehničkim standardima za povezivanje na državnu informacijsku infrastrukturu, Narodne novine, br. 60/2017, kratica: UoDII
 26. Odluka o određivanju temeljnih registara, Narodne novine, br. 21/2024
 27. Savjetovanje s javnošću za „Prijedlog Zakona o državnoj informacijskoj infrastrukturi”, [online] Dostupno na: <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=26663> [Pristupljeno 20. ožujka 2024.], kratica: Prijedlog ZoDII
 28. Ustavni sud Republike Hrvatske, Odluka U-III-1264/2020 od 12. srpnja 2022., kratica: Ustavni sud, 2022
 29. Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka), Službeni list EU, L119, 4. svibnja 2016., kratica: GDPR
 30. Youtube (2010) „The 12 Tasks of Asterix: The Place That Sends You Mad (widescreen)”, YouTube, [online] Dostupno na: https://www.youtube.com/watch?v=JtEkUmYecnk&t=207s&ab_channel=MovieMoan [Pristupljeno 9. ožujka 2024.]

*Summary***THE „ONCE-ONLY“ PRINCIPLE IN THE CONTEXT OF CROATIAN
PUBLIC ADMINISTRATION***Original scientific paper*

The „once-only“ principle is an integral part of the digital transformation of public administration, enabling parties to provide required data just once while subsequent data exchange occurs within the public administration. This paper defines the „once-only“ principle, outlines its legal framework and application in the context of Croatian public administration, and addresses open issues such as the transparency of personal data processing, the right and possibilities for accessing personal data, and the quality of data in registries, which need to be addressed in upcoming legislative reforms. The approach includes a review and analysis of relevant literature, official documents, national and European legal frameworks, and incorporates examples of best practices from other European countries applicable in the Republic of Croatia.

Keywords: *„Once-only“ principle, digital transformation, Croatian public administration*